

ΠΕΡΙΛΗΨΗ 8^{ου} ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ΠΑΝΟΡΑΜΑ

Η φύση και η πόλη με μια ματιά, Εμβύθιση και έλεγχος

ΚΙΝΟΥΜΕΝΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ

Εκτυλισσόμενο τοπίο

ΕΝΑΣ ΝΕΟΣ ΤΥΠΟΣ ΚΤΗΡΙΟΥ

Στο τέλος του αιώνα του 18ου αι., αιώνα του διαφωτισμού, παράλληλα με τα εμβληματικά κτίρια του μοντερνισμού - εργοστάσια, σιδηροδρομικούς σταθμούς, τα μεγάλα καταστήματα και τις εμπορικές στοές – κάνει την εμφάνισή του στις μεγάλες μητροπόλεις ένα νέο κυκλικό κτίριο σχεδιασμένο για μαζική ψυχαγωγία, το Πανόραμα. Την εφεύρεση κατοχύρωσε πρώτος ο σκωτσέζος ερασιτέχνης καλλιτέχνης και επιχειρηματίας Robert Barker το 1787 καθιέρωσε μια διαδικασία αναπαράστασης με εικόνες σε ένα καμβά σε κυλινδρικό σχήμα, την οποία ονόμασε "η φύση σε μια ματιά». Ο Μπάρκερ χρησιμοποίησε τον νεολογισμό «πανόραμα» από το **παν** και **ορώ**. Πρόκειται για ένα κτήριο σε σχήμα ροτόντας με κωνική στέγη (το κτήριο του Barker είχε διαστάσεις διάμετρο 15μ και ύψος 5,20).

ΜΙΑ ΔΗΜΟΦΙΛΗΣ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ

Οι "πανοραμική πίνακες" γρήγορα έγιναν μια δημοφιλής ψυχαγωγία στην Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Τα πανοράματα έδωσαν τη δυνατότητα στους πολίτες του δέκατου ένατου αιώνα να βυθιστούν στα φυσικά και αστικά τοπία και να τα ελέγξουν. Ο παρατηρητής κινούμενος στον υψηλό κεντρικό χώρο μπορούσε να σαρώσει οπτικά την εσωτερική κυλινδρική επιφάνεια του κτιρίου που έφερε μια ζωγραφική ή φωτογραφική απεικόνιση ενός τοπίου ή ενός ιστορικού γεγονότος. Η υπερυψωμένη πλατφόρμα εξασφάλιζε έναν οπτικό έλεγχο, διατηρώντας παράλληλα το θεατή σε απόσταση από την εικονογραφική επιφάνεια έτσι ώστε να λειτουργήσει η ψευδαίσθηση της οπτικής εμβύθισης.

Μια πανοραμική αναπαράσταση χώρου σε 360° έχει μια διπλή υπόσταση, σχεδιαστική και συμβολική. Παραπέμπει στον συμβολισμό της τελειότητας από τη μορφή του κύκλου ή της σφαίρας. Η κυλινδρική επιφάνεια, χωρίς αρχή και τέλος, προσφέρει στο θεατή ένα οπτικό έλεγχο μέχρι το άπειρο υπενθυμίζοντας τη βούληση του Ρομαντισμού για ένα βλέμμα που εκτείνεται πέρα από τον ορίζοντα.

Επίσης, ο έλεγχος του θεατή στον περιβάλλοντα χώρο, από ένα υπερυψωμένο σημείο, παραπέμπει στο Πανοπτικό που συνέλαβε την ίδια εποχή ο Jeremy Bentham.

Σύμφωνα με τον Erkki Huhtamo, ο μηχανισμός του Πανοράματος είχε σχεδιαστεί για να δημιουργήσει «μια αγορά για μια ελεγχόμενη πραγματικότητα και ένα χειραφετημένο βλέμμα, μια πρώιμη εκδήλωση της κουλτούρας των ΜΜΕ". Ο ίδιος συγγραφέας υπογραμμίζει τη σχέση μεταξύ μιας τοπικής ύπαρξης, αυτής του φυσικού χώρου του κτιρίου του πανοράματος, και ενός παγκόσμιου οράματος, του αναπαριστώμενου χώρου,

για ένα κοινό αστικό ή λαϊκό που δεν διέθετε τα μέσα για την πραγματοποίηση ενός Grand Tour.

ΚΙΝΟΥΜΕΝΑ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΑ

Τα Κινούμενα Πανοράματα, είναι αστικοί μηχανισμοί του δέκατου ένατου αιώνα, που προσομοιώνει την εμπειρία ενός τοπίου που εκτυλίσσεται μπροστά στο βλέμμα ενός επιβάτη μέσω μαζικής μεταφοράς: πχ από τη γέφυρα του πλοίου ή το παράθυρο του τρένου. Στο Κινούμενο Πανόραμα Το κοινό ήταν καθισμένο και η ζωγραφική αναπαράσταση περνούσε μπροστά του, πίσω από ένα προσκηνίου που απέκρυπτε τον μηχανισμό. Για να κατασκευάσει την αναπαράσταση του τοπίου, ο ζωγράφος-δημιουργός έκανε πραγματικά το ταξίδι, σχεδιάζοντας και κρατώντας σημειώσεις.

Αυτό που έχει ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι πως το Κινούμενο Πανόραμα ήταν ένα θέαμα που συνδύαζε διαφορετικά μέσα με στόχο μια πολυαισθητηριακή εμπειρία ταξιδιού.

ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΑ ΣΤΟ GOOGLE STREET VIEW

ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΕΜΒΥΘΙΣΗΣ

Μπορούμε να εντοπίσουμε την εξέλιξη από την πανοραμική θέα του δέκατου ένατου αιώνα έως την κινηματογραφική οθόνη και τις προσπάθειες για έναν «διευρυμένο κινηματογράφο» (expanded cinema) και, στην εποχή της πληροφορικής, έως την εμβύθιση (embedding) του θεατή σε ψηφιακά περιβάλλοντα - και την εφαρμογή της Google Street View.

Στη σύγχρονη εποχή, ξαναβρίσκουμε το μοντέλο των πανοραμικών αναπαραστάσεων σε πολλές διαδραστικές εγκαταστάσεις και σε πολυμεσικά έργα.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

Πανόραμα, πανοραμική θέαση, πανοραμική αναπαράσταση, εμβύθιση, Grand Tour, Πανοπτικόν, κινούμενο πανόραμα, Google Street View, QuickTime VR